

MASAL VE DESTANLARIMIZ SEÇMELİ DERSİ HAFTALIK KONU ÖZETİ VE ETKİNLİKLERİ

Kazanım : SMVD.1. 1. Masal türünü açıklar.

Süre :40+40 dakika

Hazırlayan: Ahmet TEKTAŞ (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)

Masallar gerçekleşmesi olanaksız olan olayların doğaüstü karakterlerle işlenmesiyle oluşan bir edebi türdür. Masal türünün ilk örneklerine milattan önceki dönemlerde rastlıyoruz. Masallar 5 bölümden oluşur ve masalların 3 türü vardır.

Masal kelimesi dilimize Arapçadaki “mesel” kelimesinden geçmiştir. Masalların ortaya çıkışı kesin olmamakla birlikte Hint mitolojisine ve Eski Yunan mitolojisine dayandırılır.

Masal Nedir; olağanüstü olayların, olağanüstü karakterler ile anlatıldığı bir edebi türdür. Masallar çoğunlukla halkın oluşturduğu ağızdan ağıza, nesilden nesile aktarılan düzyazı türlerinden biridir.

Masal Türünün Özellikleri

Olaydaki karakterler, genellikle olağanüstü karakterlerdir. Cinler, periler, devler, cüceler gibi hayali karakterler çokça bulunur. Fakat bir masalda sıradan ve gerçeğe uygun kişiler de olabilir.

Örneğin; Keloğlan, Kibritçi Kız, Prenses...

- ✚ Olayın geçtiği mekan ve zaman gerçekdışıdır olabileceği gibi belirsiz de olabilir.
- ✚ Masallar, hayal gücünün ürünleridir.
- ✚ Masallarda, öyküleyici anlatım kullanılır.
- ✚ Masalların okuyucuya öğretme amacı bulunur. Bu yüzden didaktik (öğretici) eserlerdir.
- ✚ Masallarda kullanılan dil; ağır değildir. Yalın ve duru bir dil söz konusudur. Uzun betimlemeler ve kapalı anlatım bulunmaz.
- ✚ Olayların anlatımında daha çok duyulan geçmiş zaman kipi olan “-miş” ya da geniş zaman kipi “-r” kullanılır.
- ✚ Masallar, halkın oluşturduğu eserlerdir, bu yönüyle anonimdir.
- ✚ Masalların konusu genellikle iyilik-kötülük, dürüstlük-yalancılık, alçakgönüllülük-kibir gibi zıt konulardan oluşur.
- ✚ Masallarda dini ve milli kavramlar bulunmaz. Masallar evrenseldir.
- ✚ Masallardaki tema iyi ve kötü arasındaki mücadeleyi ele alır ve masalın sonunda iyiler ödüllendirilirken kötüler de cezalandırılmaktadır.
- ✚ Masallarda kalıp sözlere çokça yer verilir.
- ✚ Masalların başında çoğunlukla ”Bir varmış bir yokmuş” veya “evvel zaman içinde, kalbur saman içinde” gibi ifadeler kullanılır. Bu ifadeler “tekerleme” veya “döşeme” adı verilmektedir.

Masalların Bölümleri:

Masal; döşeme, serim, düğüm, çözüm, dilek olmak üzere 5 bölümden oluşur.

Masallar; edebi, halk ve hayvan masalları olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Masal Planı

Masallar; döşeme, serim, düğüm, çözüm, dilek olmak üzere 5 bölümden oluşur.

Döşeme

Masalların başında bulunan tekerlemeden oluşan kısma döşeme adı verilir. Bu bölümün amacı okuyucunun veya dinleyicinin dikkatini çekmektir.

Bir varmış; bir yokmuş
Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Develer tellal iken
Pireler berber iken
Ben dedemin beşiğini tıngır mıngır sallarken...

Örnek döşeme bölümü

Serim

Serim bölümü döşemenin ardından gelir. Karakterlerin, mekânın tanıtıldığı bölüme verilen addır. Olaya yavaş yavaş girilir.

Düğüm

Düğüm bölümünde olaylar gelişir, iyi ve kötünün arasındaki mücadele alevlenir ve okuyucuda merak duygusu oluşur.

Çözüm

İyi ve kötünün mücadelesinin sonuçlandığı bölüme çözüm denir. Bu bölümde iyiler ödül alırken; kötüler de cezalandırılarak olay bitirilir.

Dilek

Masalların son kısmında olay bittikten sonra masalın başında bulunduğu gibi tekerleme bulunur.

Gökten üç elma düşmüş: biri bu masalı anlatana, biri bu masalı yazana, birisi de bu masalı dinleyene.

MASAL TÜRLERİ

Masallar sınıflandırılırken 3 başlıkta incelenir. Bunlar hayvan masalları, halk masalları ve edebi (yapma) masallardır.

Hayvan Masalları

Karakterler hayvanlardan oluşur.

Hayvanlar kişileştirilerek insanlara öğretici bir olay canlandırılmaktadır.

Hintlilerin “Kelile ve Dimne” eseri ve Yunanlıların “Ezop Masalları” hayvan masallarına örnek gösterilebilir.

Türk edebiyatında Şeyhi'nin “Harname” adlı mesnevisi ve Mevlana'nın “Mesnevi” adlı kitabındaki bazı hikâyeler hayvan masallarına örnek gösterilebilir.

Halk Masalları

Çoğunlukla anonim masallardır.

Çokça kalıplaşmış ifade kullanılır.

Gerçekten uzak birden fazla olayın bir arada anlatıldığı masallardır.

Diğer masallardan daha uzunlardır.

Doğu edebiyatından “Binbir Gece Masalları” ve “Simbad” halk masallarına örnek gösterilebilir.

Batı edebiyatından “Kırmızı Başlıklı Kız” ve “Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler” halk masallarına örnek gösterilebilir.

Edebi (Yapma) Masallar

Yazarların yazdıkları veya derledikleri metinlerdir.

Andersen Masalları edebi masallara örnek gösterilebilir.

Masal türünün Hindistan'da ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. MÖ. 1. yüzyılda yaşadığı düşünülen Beydaba'nın "Kelile ve Dimne" eseri ile masal türü hayatımızda yer etmiştir. 17. yüzyılda La Fontaine ile masal türü gelişmiştir.

Dünya Edebiyatında Masal

Beydaba'nın yazdığı "Kelile ve Dimne" eseri Dünya Edebiyatında masal/fabl türündeki ilk eser olarak gösterilmektedir.

Fransız La Fontaine de Avrupa'da masalın tanınmasına katkı sağlayan önemli bir isimdir. Arap ve İran coğrafyasındaki örneklerine baktığımızda karşımıza "Binbir Gece Masalları" ve "Simbad" çıkmaktadır. Farklı coğrafyalara yayılmış eserlerdir.

İran coğrafyasında ortaya çıkan "Binbir Gündüz Masalları", "Binbir Gece Masalları" eserine karşı çıkmış bir eserdir.

Batı Edebiyatında "Kırmızı Başlıklı Kız" ve "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler" çok yaygın masallar arasında yer alır.

Grimm Kardeşler (Jacob ve Wilhelm) Almanya'da halk arasında dolaşan masalları "Çocuk ve Yuva Masalları" adlı kitapta toplayıp yayınlamıştır.

Danimarkalı Andersen 1835 yılında "Çocuk Masalları" adlı eserini yayımlamış ve "Kibritçi Kız" masalıyla ünlenmiştir.

Türk Edebiyatında Masal

İlk Türk masalları 1781'de "Nouveaux Turc et Arabes" adlı eserdir. M. Digéon'un "Nouveaux Turc et Arabes" eserindeki 5 metinden 3'ü Türk masalıdır. Bu masallar Halil, Derviş ve Şirvanlı Tüccar'a aittir.

Uygur dönemi eseri "Kalyanamkara ve Papamkara" masal özelliği taşıyan ilk masalların arasında yer almaktadır.

Türk Edebiyatında "Keloğlan Masalları" en çok bilinen masaldır.

Tahir Alangu "Billur Köşk" adlı eserini Anadolu'daki halk masallarından derlemiştir.

Şinasi "Tercüme-i Manzume" eserini La Fontaine masallarından çevirerek yazmıştır.

Mevlana'nın Zümrüd-ü Anka(Anka Kuşu) masalı en çok bilinen masallardan biridir.

Masal sözcüğünü gerçek anlamına bağlı olarak kullanan ilk sanatçı Namık Kemal'dir. **Namık Kemal;** masalı eğitici, terbiye edici özellikte, bütünüyle hayalî olaylardan meydana gelen bir anlatım türü olarak tanımlamıştır.

Türk masal kahramanları; devler, cadılar gibi olağanüstü özelliklere sahip varlıklar ile insanlar ve hayvanlardır. Masalarda padişah, Hızır, Keloğlan vb. iyiliği temsil ederken; devler, cadılar, vezirler kötülüğü temsil eder. Masalarda sık rastlanan hayvanlar ise tilki, aslan, zümrüdüanka'dır.

Kaynak: www.sosyalbilimciler.com, 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı, Çeşitli İnternet sitelerinden derlenerek oluşturulmuştur.

ETKİNLİK ZAMANI

MASALLAR ÇALIŞMA KÂĞIDI DOĞRU YANLIŞ ETKİNLİĞİ

Aşağıda masal ile ilgili verilen cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” harfi yazınız.

- 1) ( ) Masallarda geçen olaylar tamamen gerçek dışıdır.
- 2) ( ) Çoğunlukla belirsiz ve hayali mekânlar kullanılır.
- 3) ( ) Masallar, şimdiki zamanla anlatılır.
- 4) ( ) Asıl kahramanlar kurmaca yaratıklardır.
- 5) ( ) Masallar yalın bir konuşma diliyle söylenir.
- 6) ( ) Gövde (gelişme) bölümüne “üç elma bölümü” de denilmektedir
- 7) ( ) Dünya edebiyatında masal türündeki ilk eser “Grimm Kardeşler” dir.
- 8) ( ) Namık Kemal, Türk edebiyatının anonim masallarını kitap haline getirmiştir.
- 9) ( ) Doğu Masalları ’ndan “ Kelile ve Dimne” masal türündeki önemli eserlerden biridir.
- 10) ( ) Masallar nesir, nazım karışık olabilir.
- 11) ( ) Masallar hep mutlu sonla biter.
- 12) ( ) Masallar genellikle anonim eserlerdir.
- 13) ( ) Masalların girişinde tekerlemeler bulunur.
- 14) ( ) Masallar eğlendirici ve eğitici dir.
- 15) ( ) Masallar dört ana bölümden oluşur.
- 16) ( ) Masallar ulusal özellik taşımaz.
- 17) ( ) Masallar çoğunlukla tekerlemelerle başlar.
- 18) ( )Avrupa’da masalcılığın temellerini Fransız sanatçı La Fontaine atmıştır.
- 19) ( ) Türk edebiyatında masalı gerçek anlamda kullanan Eflatun Cem Güney’dir.
- 20) ( ) Her masaldan bir öğüt, bir ders çıkarılabilir.